

Posudek habilitační práce Marty Filipové

Czechoslovakia at the World's Fairs. Behind the Façade

Marta Filipová se ve své habilitační práci zaměřila na Československou účast na světových výstavách ve dvacátých a třicátých letech, kterou spojila s řadou obecnějších otázek. Vedle zjevného faktu, že šlo o reprezentaci nově vzniklého státu, jí vyvstaly při hlubším zkoumání problematické nebo nejednoznačné aspekty, které se za oficiální stránkou skrývaly (vztah Českých zemí a Slovenska překrytý jednotným Československem, přehlížení národnostních menšin, elitářské sociální pojetí, ignorování žen aj.). Autorka dokládá, že nabízená a schválená prezentace byla jen vnější viditelnou stránkou věci, slupkou, za jejíž fasádou je možné číst další významy. Po vysvětlení dobového politického a sociálního kontextu (v úvodu) a přehledu československé účasti na výstavách v meziválečném období (v kapitole 1) se zaměřuje právě na ně. Do hloubky rozebírá především protiklady mezi výstavními záměry a realitou, lavírování mezi obrazem země s historií a tradicí a snahou po modernosti doplňovanou idealizovanou vizí budoucnosti. Interpretuje symboliku architektury i pojetí vnitřního výstavního prostoru, který musel dostát požadavkům všech navržených vystavujících subjektů na úkor vizuální jednoty celku. Vedle vesměs přijímaného „krotkého modernismu“ v umění a na tradici vázaného designu (jedině sem měly přístup ženy) musely dostávat prostor typické „československé“ výrobky (plzeňské pivo, sklo Moser, boty Baťa, za Slovensko tradicionalistická firma Detva). Vznikala tak vesměs hybridní, jakoby komplexní a současně umírněná instalace oficiálně přijatého obrazu země. Ostatně toto zjevně nebyl problém jen československých pavilonů, ale světových výstav obecně – viz např. v oblasti umění konkurenční avantgardistická výstava zaměřená převážně na abstrakci L'Art d'aujourd'hui vedle Mezinárodní výstavy dekorativního umění a průmyslu v Paříži roku 1925 aj. Československá účast na světových výstavách se tedy snažila, jak popisuje autorka, vytvořit obraz země, jaký její organizátoři pavilonů chtěli vidět, Československo jako klidnou a demokratickou a neproblematickou zemi jednotných Čechoslováků, což se však na konci třicátých let v předtuše války už nedařilo udržet. Ale i v předchozím období lze vysledovat, což se autorce podařilo přesvědčivě doložit, že za kontrolovanou sebeprezentací se skrývaly zamlčované protiklady a konflikty skutečného života a reálných vztahů.

Marta Filipová v této své práci shromáždila úctyhodnou sumu dobových archiválií o výstavních projektech i ze širokého spektra souvisejících otázek, které se při hlubším zkoumání problematiky objevily. Přinesla také vyčerpávající přehled domácí i zahraniční

literatury vázané k tomuto tématu, svůj text velmi příhodně obsahově strukturovala, což jí umožnilo zachytit širší kontext vycházející ze zvolených dílčích tematických okruhů.

Prokázala schopnost nejenom klást otázky, ale také na ně hledat odpovědi. Její práce je velmi obsáhlá, kvalitně zpracovaná. Souhlasím proto, aby předstoupila se svojí přednáškou před Vědeckou radu Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, a aby se její práce stala podkladem pro habilitační řízení, k němuž Martu Filipovou plně doporučuji.

29. 8. 2025

prof. PhDr. Alena Pomajzlová, Ph.D.